

Nr. 15
An. VII.
1883

Gherl'a
1/13
Aug.

AMICULU FAMILIARU

Apare in 1/13 si 15/27 a luni. — Pretiulu pre unu anu e 4 fl., $\frac{1}{2}$ anu 2 fl.
pentru Romani'a pre anu 10 franci — lei noi.

BETRANII 'SU BUNI LA CASA.

Novela originala premiata cu 100 franci.

(Urmare.)

III.

O serata la Iosifu Radu.

În urbea S*, ca-sî în cele mai multe d'în Ungari'a, inteleginti'a romana formá numai o mica insula în oceanulu celu mare a celoru de altu nému; chiaru pentru acést'a membrii ei se consideráu unulu pre altulu de membrii unei si acelei-asi familie. De veuiá vre unulu nou, în cateva díle se introduceá la tóte familiile romane si de-acóle-incolo erá tractatu ca apartienutoriu lor.

Asié se intemplá si cu Iuliu Popénu. D'insulu erá acasa la cele optu familie inteleginte romane, ce locu-iáu în S*, dar' mai desu amblá la fostulu administratoru de bunuri domnesci, la jovialulu betranu Iosifu Radu. Afara de tonulu finu si ospitalitatea alésa sustienute si cultivate ambele de stapan'a casei, o dómna de o rara cultura si noblétia de anima, lu-mai atrageá pe Popénu la cas'a acést'a sî personalitatea betranului Radu, a stapanului casei. D'insulu erá personificatiunea vóiei bune, a umorului escellentu. O gluma buna romanesca nu o dá pe patru boi. Prin aceste si-atrageá adese piviri reprobatorie d'în partea soçiei sale, care erá o dómna fórte seriósa; dar' aceste priviri eráu nu-mai unu stimulu mai multu pentru vóia buna a betranului Radu, care continuá cum e atunci glumele, pana-ce si-audiá sentinti'a suprema: „barbate, acum esci de nesuferitu; cum poti fi sî acum la betranetie asié de nebunu ca-sî candu erái teneru?” Acést'a sententia o audiá Radu atunci, candu sî seriositatea stapenei casei erá aprópe sè cadia préda voiositatii lipitióse a betranului.

Iosifu Radu, care dispunea de o avere frumoása în bunuri si bani, si-multiamá tóte aceste diligintiei si desteritatii proprie. Onestitatea i-erá atátu de cunoscuta, încátu ori-cine i-ar fi incredintiatu milióne fara picu de temere.

În tóta viéti'a lui nu s'a ocupatu seriosu numai de economia, dar' în acést'a apoi erá o auctoritate recunoscuta generalminte. Dinsulu erá prototipulu acelor puçini ómeni, despre cari se dice, cà tóte li succedu în viéti'a, firesce pentru aceea, pentru-cà nici odata nu dorescu, ce nu li-ar' poté succede.

Pre langa aceste insusiri mai aveá Radu un'a, care în ochii lui Popénu intreceá pe tóte cealcalalte: alipirea lui de limb'a, natiunalitatea sa si de datinele romane cu totu sufletulu, pre langa tóte cà a administratu totu bunuri de a unoru domni neromani si cà soçia lui erá numai dupa tata romana.

Radu, cà totu omulu de caracteru, nu poteá suferi pe acei calici, cari nu prin labóre si onestitate, ei prin turtire lasia la pamentu inaintea tóneloru si patimiloru stapeniloru lor sè siliau a-si asigurá buna-vóinti'a acelor-u-a. D'insulu si-faceá datori'a în modulu celu mai consciintiosu, ce priviá obligatiunile lui façia de stapanulu seu, dar' în cele-ce priviáu persón'a si familia sa, nu iertá nimeni vre-unu amestecu, mai gat'a fiendu sè abdica de ori-ce statiune buna. Dinsulu prin acést'a taria de caracteru, de si-a servitu totu la domni neromani, a îmbretranitu romanu verde în simtiementele sî moravurile sale, ma a sciutu sè aduca în acést'a privintia în consunantia aplecarile si dati-

nile soției sale cu ale lui. Dómn'a Radu altcum erá cu multu mai intielépta, decâtu sè se tiená de acele soții maghiare cu barbati nemaghiari, cari se credu a fi missionari natiunali prelanga barbatii lor. Dins'a sciá, cá cea de-antaia datorintia a unei soție bune, este, de a se acomodá soțiului in tóte acele simtieminte, ce atingu atátu de aprópe caracterulu unui barbatu adevveratu. D'ins'a deveni langa soțiulu seu romana cu limb'a si cu anim'a.

N'au avutu alti prunci decâtu pe Aureli'a, care candu venise Popénu in S* esíse chiaru d'in pensionulu dameloru anglese din Pest'a si se aflá in Brasiovu in cas'a unui consangénu alu dlui Radu, spre a fi introdusa in societati romane si a-si completá cunoscintiele cu invetiarea mai perfecta a limbéi si literaturéi romane.

Trecura unu anu si diumetate, de candu se aflá Iuliu Popénu in S*, si mai totu atátu-a, decandu amblá mai in tóte dílele la Radescii si nu vediu nici-odata pe Aureli'a, cá-ci dins'a se aflá totu in Brasiovu, unde preste érna petreceáu sí parintii ei o luna dóue. Intr'o tótna se lati scirea intre familiéle romane cá fic'a lui Radu a sositu acasa si cá spre a o presentá societatii d'in S* Radescii voru dá serata.

Damele romane, cari, cu tenere cu betrane cu totu, glumiáu multu asupr'a ansietatiei, cu care, precum diceáu ele, si-aperá Popénu anim'a de atacurile prevediute si nepreviute ale amorului si de nesimtibilitatea lui adevverata seu afectata fația de muieri, incepura la vesteá seratei in onórea Aureliei, a-lu necají pe Popénu:

„Acumu vomu vedé pe cavalerulu celu fara téma si péta, cum va sustiené foculu ochiloru frumosi ai domniórei Radu.“

„Recól'a cea inpenetrabila se vá topí inaintea Aureliei, cá cér'a de fația focului.“

„Sum curiósa sè vedu, ce figura va face omulu rece alu legei si politicee ca june amorisatu.“

„Nici-odata nu vi-a fostu, domnule Popénu, independenti'a in mai mare periclu, decâtu la care se va espune in serat'a Radesciloru. Eu nu am vediutu-o, dar' amic'a mea 'mi spune, cá domniórá Radu e o rara frumsetia blondina“ — díse dómn'a frumósa cu ochi negri amentita de Petrea, care se aflá togmai la amie'a sa romana, asesoriti'a Crisianu, candu intr'o dupa módiá-di la 5 óre 'si facú Popénu visit'a... „Intru adevveru, domnule Popénu, de veti remané nepasatoriu sí fația de Aureli'a, pe care eu o cunoscú bine inca de candu erá acasa si amu vediutu-o numai eri desvoltata cá o princesa d'in poveste, apoi vi dáu svatulu sè ve faceti monacu, cá aveti tóta dispusatiunea a fi numeratu cu tempulu intre santi“ adaose — dómn'a casei ridiendu.

Vorbele aceste, prelanga tóte cá sciá, cá-su numai glume, incepura a-lu impacientá pe Popénu si-lu facura preocupatu fația de fét'a atátu amintita. Dinsulu erá convinsu, cá vá aflá o figura passabila, facia frumósica dar' nimicu esprimatória, multu fumu invetiatu si adusu d'in pensionu, dar' caputiu aieve golu si animióra si mai góla seu in casulu celu mai bunu, o tablitia de céra, pe care va fi ceva, déca vei serie.

Idealulu seu despre acea femeia, pre care simtiá, cá ar poté-o iubi cu totu foculu pasiuneei, erá inregistratu cu atáte cualitati eminente, incátu nice nu indresniá a sperá sè-lu afle incorporatu in vre-un'a femeia.

Tempulu seratei sosi. Locuinti'a frumósa a Radesciloru in „Strad'a Besericee“ erá in tóta façiád'a ei luminata. Óspetii sosiáu unulu dupa altulu, care in calés'a sa, care cu birje, care pe josu. De acesti d'in urma se tiéneá sí Popénu, care a intárdiatu intr'adinsu, cá sè nu-i fia, cá la omu teneru, a salutá o multime de óspeti veniti in urm'a lui.

Ajunsu in salonu, unde eráu adunati dejá o multime de óspeti — notabilitatile urbei, cá-ci averea, ospitalitatea, umorulu escelinte sí cunoscintiele fórté bogate economice ale dlui Radu i cascigase stim'a si preteni'a ómeniloru celoru mai cu influentia d'in urbe si d'in comitatu, — posesorii mai de frunte d'in apropiarea urbei, profesorii gymnasiului superioru d'in locu, oficiérii regimentului, ce se aflá deja de unu anu in urbea S*, tóte familiéle intieligintiei romane d'in locu si multe d'in tienutu, Popénu salutá in drépt'a si in steng'a cercandu cu ochii dupa dómn'a casei. O observá in drépt'a nu de parte de usi'a refectoriului, incungiarata de o multime de domni si dómne. Grabi la dins'a si o salutá aplecandu-se profundu inaintea ei. Dómn'a Radu 'lu primí cu surisulu confidintiei pe buze si-i intinse man'a, pe care elu o sarutá cu respectu.

— Aurelia! strigá domn'a Radu intorcându-se cátra coltiulu d'in drépt'a salonului, unde conversáu fórté animatu o multime de domnióre si dómne tenere.

Buchetulu rapitoriu de dame se desfacú si dedú d'in sinulu seu pe cea mai frumósa flóre.

O dama tenera, cam de 17 ani, o figura maiesteticá, mai mare decâtu de mediuloçu si totusi nespusu de grátiósa in tóta miscarea ei, cu facia ovala, pe care troná pre langa espresiunea inocentiei celei angeresci dejá sí consciinti'a demnitatii femeiesci, cu frunte deschisa, de abié arcata si incadrata de o nespusa bogatia de peru blondu togmitu pe capu sí in giurulu fruntei á la Mari'a Antoinette, se apropiá si díse!

— Me-ai chiamatu, mama draga!?

Popénu, decandu zarí antaia data acésta fiantia rapitória si atátu de diferenta de icón'a, ce-si facuse elu despre dens'a, nu-si mai luá ochii depre ea, ci-o urmariá la tóta miscarea.

— Éca aci ti-presentezu, drag'a mamei, pe dlu advocatu Iuliu Popénu, pe fiulu nostru de casa, pana-ce ni lipsiái tu, despre care ti-am vorbitu dejá sí eu si talu teu — díse dómn'a Radu aretandu spre Popénu.

Aureli'a sè întórse dupa man'a maicei sale si se aflá in foculu concentricu aloru duoi ochi negri atíntiti asupr'a ei. Privirea acestoru ochi produsera asupr'a ei unu simtiementu, despre care nu-si sciá dá séma; erá si placutu si neplacutu. Poterea, ce emaná dia acesti ochi, o fascináu, o genáu, ma câteva mominte i luara sí poterea de a cugetá; apoi i se respandí preste tóta fiinti'a unu feliu de amortiela, carei'a i urmá o caldura deliciósa, ce isvoriá dela anima si petrundeá dela radacin'a perului pana la verfurele petióreloru. Acést'a caldura i colorí mai víu sí obrađii, cu delicat'a rosietia a sanetatii.

Aureli'a simtiendu atintiti atati-a ochi asupr'a ei 'si invinse amortiél'a momentana sí díse cátra junele, care in acestu momentu se aplecá profundu inaintea ei, cu surisulu glumei pe buze:

— Trebuie sè vi marturisescu, domnule advocatu, cá pe cátu amu fostu eu departata, ati folositu tempulu fórté bine prelanga parintii mei. Venu acasa si audu atáte-a si cu atat'a caldura vorbite de parintii mei des-

pre unu avocatului necunoscutu, încâtu află, că a fostu tempulu supremu, sè rentorcu, că-ci de mai intardiám, aflám că anim'a parintiloru mei mi-a ocupatu-o dlu necunoscutu si eu sum desmoscenita.

— Domnisióra! sum pré convinsu, că care anima atí ocupatu-o odata dvóstra, pe aceea nu o va mai poté ocupá nimene si nimica in acést'a viétia — respunse Popénu la aparintia trecúndu in gluma, dar' timbrulu vócei sale tradá, că vorbesce aceea-ce simtiesce.

— Aceste suntu numai vorbe, cu cari si-adórmé omulu contrariulu.

— Contrariulu!? sè fimu noi dara contrari, domnisióra? — intrebá Popénu pre semne dorerosu atinsu.

— De-sí nu togmai contrari in intielesulu celu mai reu alu cuventulu, dar' totusi emulanti; că-ci eu nu potu suferi partasiu langa mine in anim'a parintiloru mei — respunse voiósa Aureli'a, care si-recascigase dejá tóta asiguranti'a si aflá mare placere in conversatiune cu acestu teneru pre cătu de curtenitoriu in vórbé, pre atátu de elegantu in tienuta si placutu dupa esterioru.

D'ins'a scia inse pré bine, că de-lu vá ocupá inca câte-va minute mai incolo va fi acusatá de multimea criticiloru séu mai bine criticeloru, ce se afla aici, de lipsa de tactu; se grabí deci a curmá conversatiunea, dicúndu:

— La revedere, dle avocatului, că-ci me chiama detorintiele fetei de casa, dar' nu uitati, că suntemu in lupta.

Cu acést'a se inchiná usioru si trecú in altu apartamentu.

Intre aceste pe dóm'n'a casei o despartira de Popénu o multime de nou-veniti; elu deci se potú departá — precumu si voiá — fara de a fi atrasu la conversatiune nóua, de ce-lu faceáu incapace impresiunile, togmai acum primite. Se retrase dar' neobservatu intr'unu coltiu alu saiei, se asiediá intr'unu bratiariu si se acufundá in cugete.

Firesce, că astfelu nu observá dóue dame, un'a mica si blondina, cealalta mare cu peru si ochi negri ca murea, cari i urmariáu atitudinea cu atentiune. Era mic'a asesoritia Crisianu cu amic'a ei.

— Fiscaresiulu nostru e in smécu, precum i-am profetitu. Numai câteva minute vorbira cu Aureli'a, si e deja acufundatu in cugete. Nu vede, nu aude. Semnu, că bietulu teneru a prinsu focu — díse unguresce pe incetu voiós'a asesoritia, cătra amica-sa si incepu a ride d'ia tota anim'a.

— Apoi sè sí cerci féta asié frumósa, ca Aureli'a lui Radu. Ei da, că aici nu este nici féta nici femeia asié minunatu crescuta si frumósa cá d'ins'a? — díse deveníndu seriósa cu o francétia si modestia fórté rara la dame tenere in acésta materia, asesorit'a nóstra.

— Intru adevéru e fórté frumósa — díse pe seurtu companión'a ei numai cá sè se platésca de respunsu, dar' neluandu-si ochii plini de neindestulire si mania depre Popénu adencitu in cugete.

— Mi vine a ride, acum, dupa-ce m'amu marítatu si amu sí eu mai multa minte, de tenerii acesti amorozi. Eu' uita-te, cum 'si lasa sí Popénu capu pe peptu, ca-sí cei condamnati la mórté. Apoi n'are nici o cauza pentru asié ceva.

— Mi-asiu dá capulu, că sí Aureli'a e togmai asié amorisata de elu, cá sí elu de ea. In cine ar sí poté fi amorisata in altulu? Este aici vre-unu teneru, care sè se póta asemená atátu ce se tiéne de caracteru, cătu

sí de educatiune si esterioru cu Popénu? — vorbí mai incolo asesorit'a fara sè cugete nici pre departe, că cu totu cuventulu implanta unu pumnalu in anim'a pasionata a companiónéi ei, care la cuventele d'iu urma ingalbiní, incepú a se cáí de caldur'a ce domnesce in salonu si se retrase intr'o chilia laterala, ca sè-si póta dá cursu liberu simtieminteloru, ce o amenintiáu cu inabusíre.

(Va urmá.)

G. SACLESIANU.



La Bucovin'a.



Bucovina-- mama duiósa,
Tu ce 'n pruncia mai adormitu
Cu o cântare dulce, frumósa
Si cu cântare ér' mai trezitu:
Adi — dupa lung'a mea ra'acire
Prin Babilonulu cu graiu strainu —
L'a ta cântare vinu cu iubire
Se-mi plecu genunchii si se me 'nchinu.

Că-ci viersulu doinicu, ce mam'a-lu cânta
Cu doru la léganulu pruncului seu,
Este-o comóra, ce o implánta
In prunculu fragedu chiaru Dumnedieu.
Si vai! de fiulu, ce 'n nepasare
Acea comóra nesocotesce:
Mam'a flu plange cu desperare,
Ér' ceriulu aspru flu pedepesce.

C. MORARIU.

Ilusii....

Ilusii fericite
In negura perdute
V'ati dusu m'ati parasitu
A vóstra departare
E mare fórté mare
Ér' peptulu meu sdrobotu.

V'ati dusu in o minuta
D'in anim'a-mi sdrobotá;
Si veacuri nu 'eu de-ajunsu
Cá se venití la mine
Candu peptu-mi de suspine
Se 'néca si de plánsu.

Candu...

Cându pre ceriu privescu cu jale
Cuprínsu de melancolie,
Scíi tu unde 'mi este gandulu
Scump'a mea Marie!

Printre dulcile stelutie
Ce arunc' lumina vie,
Eu o stea cantu cu doru
Steau'a ta Marie!

Si-o gasescu prin mii de stele
O vedu, 'mi zimbescé mie,
Ce n'asiu da sè-mi zimbesci si tu
Dulcea mea Marie!

O anima ai inviá!

Si déca m'ai tradatu iubita
Morítáu anim'a-'mi de doru,
Si peptulu mieu din acea óra
E unu momentu ingrozitoru.

Dar' in momentulu celu adéncu
In peptu lángha anim'a mea
De-ai intrá inea odata
O anima ai inviá.

GEORGIU SIMU.

RENASCEREA LIMBEI ROMANESCI

in vorbire si scriere.

PARTEA A DÓU'A.

Innoiri in scriere.

XIII. Starea ortografiei romane cu litere latine între aa. 1780—1821.

(Urmare.)

118. In acelasi anu, in care aparù gramatic'a sînciiana, publiculu capetà cunoscintia despre esistentia altoru dóne gramatice romaue, cu testu latinu sî ortografia latino-romanesca: un'a scrisa de Joane Budai-Delènu, consiliariu in Leopole, alt'a de profesoriulu in colegiele reformate din Clusiu sî Tergulu-Muresiolui, Samuele Kőrösi-Crisianu. Ortografiile, ce le propunu sî recomanda acesti doi gramatisti, s'aru poté considerá sî numi ortografiile etimologice romanesce latino-italiane. La totu casulu ele suntu unu non-plus-ultra alu etimologismului sî alaturi alu curióselor arbitrarietati intru scrierea limbei nóstre cu litere strabune.

Se aducemu una alta, cá de mustra, sî din aceste curiósie ortografice etimologice. Firesce cá amendóue numai insemnate istorica mai posedu.

Sistemele ortografice etimologice ale lui Sam. Kőrösi-Crisianu sî J. Budai-Delènu suntu mai extreme decátu tóte, sî autorii loru paru a fi avutu in vedere sî limb'a sî scriptur'a italiana, asiá cátu ortografiile loru cu óresicare cuventu le-amu poté numi romano-italiane. Deórace inse numai Tractatul de ortografia latino-rom. a lui S. Crisianu fù tiparitu in 1805,¹⁾ éra gramatic'a sî dictionariulu lui romano-latino-magiaru, cumu sî gramatic'a sî dictionariulu romano-latinescu a lui Delènu pana in dílel: nóstre remasera netiparite sî pácinu cunoscute, se póte afirmá, cá cestiunatii barbati cu lucrările sale multu mai neinsemnata inriurintia au exercítatu asupr'a desvóltárei ortografiei romano-latine sî preste totu a culturei limbei romanesce, decátu nemoritorii loru contemporani sî respective predecesori S. Claiuu-Micu sî G. Sîncal. Cu tóte acestea, fia macaru pentru curiositate, se producemu aice din sistemele loru ortografice cateva puncte mai pecaliari.

Ortografi'a lui S. Crisianu este in unele asemenea celei sînciiane, in mai multe inse celei clainiane numai cátu merge sî mai departe cu etimologismulu, sî comite aórea arbitrarietati.

Asiá dupa dinsulu tóte vocalile au valórea sî sunetulu celoru latinesce, inse notate cu cerculesu suna cá â; a fóra accentu suna cá à, la inceputulu cuventeloru inse suna chiaru, cu accentulu greu ori acutu se rostescé cá *ah* nentiescu. *E* fóra accentu inainte de *n*, urmandu in alalta silaba *e* séu *i*, se pronuncia *i*; dupa *b*, *m*, *p*, *r*, *s*, *t*, *v*, *z*, unecori sî dupa *f* sî in *die*, *tie* cá à, afóra de pronumele *te* sî ultim'a polisilabeloru; *e* inainte de *x*, urmandu consuna, se sórbe de totu, éra urmandu vocale suna cá in lat., pr. *extralucesce*, *exire* (=stralucesce, esíre), apoi la inceputulu vorbeloru se rostescé cá *ie*; *e* cu accentu greu cá *eh* germ., ci inainte de *m*, *n* simple sî inainte de *x*, la inceputulu cuventulu suna cá *i*, urmandu inse *e* séu *i* dupa *m*, *n*, cá *eh*; *e* cu acutu se pronuncia cá *ea*, ci dupa *ç*, *m*, *p*, *r*,

¹⁾ Sam. Kőrösi Orthographia Latino-Valachica, Claudiopoli 1805, typis Collegii reformatorem, in 8-o (In fine, cá mostra de ortografi'a sa, adauge sî una novela: „Luntre a de ante a, întórsa dōpa Gesner in romanie pr'in S. Chr.“ = Sam. Chrisianu.)

s, *v*, *z*, sî in *diésce*, *tiésce*, *rresce* cá *á*. *J* inainte de alta vocale in finele cuventulu, déca nu e notatu cu accentu acutu ori greu, suna cá *j* lat.; dupa *r* in silab'a prima sî dupa *c*, *d*, *rr*, *t*, *z*, sî in tóte penultimele vorbeloru in *iesco*, urmandu consunante, se pronuncia cá *â*. *O* neaccentuatu, ori standu inainte de *qu* sî *m*, *n* simplu cumu sî in finele cuventeloru se pronuncia cá *u* lat., pr. *nome*, *judecatorio*, *no* (=nu); totu asiá suna semnatu cu accentu greu la inceputu sî midiolocu, éra in fine cá *au*, sî cu acutu cá *oa* lat. *U* neaccentuatu între dóue vocali sî in verbele *uaporesco*, *uollio* sî dupa *q* se tace cu totulu; in finele vorbeloru se rostescé numai candu se rostescé sî *o* finale. Pre urma *y*, se pastredia in cuvente de origine greca, pr. tipu; éra diftongii *au*, *eau*, suna cá *o*, *ea* cá *ia*, *ei* cá *i*, *eo* cá *io*, sî *io* cá *iu*.

Ce se atinge de consunanti, regul'a generale e sî aice, cá suna cá in limb'a lat. Asiá *c*, *g* inainte de consunanti, in fine sî inainte de *a*, *o*, *u*, *y*; inse in *see*, *sci* cá *t*, inainte de *t* cá *p*, *ch* unecori cá *h*, éra *ç* cá *tz* ungurescu; *d* inainte de *i* cu punctu cá *z*; *g* inainte de *e*, *i* cá *zs* ungurescu, *gn* cá *mn*; *ll* cá *j* lat., asemenea sî *l* in *liçia*, *liepóre*, *linu*, *liubesco*, *liuerto*; *s* cá *s* ungurescu; *t* inainte de *i* cu unu punctu cá *tz* ungurescu, éra *th* in cele grecesci cá *fth*; pe urma *j* cá *zs* séu *s* ungurescu.

De in semnatu *e*, cá Sam. Crisianu reflectà acumu sî la une peculiaritati limbistico-istorice, candu prin trecatu adauge, cá se nu se para cuiva minune, déca *d* inainte de *i* are se sune cá *z*, cáce asiá suná sî la vechii scrietori latini, pr. *zabolus* in locu de *diabolus* la Lactantiu, *zeta*, *zetarius* in locu de *diaeta*, *diaetarius* la Lampridiu etc. Apoi mai tracta intr' unu paragrafu despre nuantierea cosunatoriilor dupa pronuncia diversa a provinciilor sî dialecteloru, va-se-dica cumu se pronuncia unele consunanti pre alocurea in Transilvania, despre care „alti scrietori pana atunci nu au atinsu ne micu.“ Adauge in fine, cá accentele potu se lipsésca pentru ai nostri, inse nu pentru straini, „pentru mai mare evidentia despre radecin'a latine a limbei nóstre.“¹⁾

(Va urmá.)

Dr. GREGORIU SILASI.

Cá se póta fi o flóre

Cá se póta fi o flóre
Mândra, mare, desvóltata,
Se cuvine cá se fia,
Cátu de bine cultivata.

Trandafirulu celu selbaticu,
Inca 'n sine e spinosu;
Dar' daca se cultivéza
Atunci devine frumosu.

Pamentulu de sine singuru
Inca n'aduce folosu;
Dar' de se muncescé bine
I-ti aduce rodu mánosu.

*
Astfelu si copilulu celu micu
Cá se fia luminatu: . . .
Se poftesce cá se umble
Cátu de desu la scóla 'n satu.

J. J. ARDELEANU.

¹⁾ „Ob majorem evidenciam Latinae radicis linguae nostrae.“

OCTAVIU.



— „Nu credu că n'ai uitatu dómna, pe tener'a Clotilda ce v'am aretatu-o de atâtea-ori in diferite locuri, și carei'a i gasia-ti figur'a interesanta. Ei bine, acésta sermana copila a fostu victim'a unei nenorociri ce dorescu a vi-o nará.

* * *

Pare că o vedu și acumu, inalta, frumósa, cu zimbetulu pe buze, cu privirea dulce și expresiva, cu umbletulu usioru și molaticu. Inteligenti'a ei fina și petruendiátoria m'au incântatu de-atâtea ori și am auditu atâtea laude ce i s'au facutu in acésta privintia încátu o priviám cu o admiratiune deosebita.

Cunosceam unu teneru, care-i faceá multe comisióne și o îndatorá prin atâtea serviciuri încátu Clotild'a i dícea :

— O se me incarci cu pré multa recunoscentia, amiculu meu, si nu sciu cumu se me platescu.

— O óra de convorbire cu d.-t'a, î-i respundeá elu, 'mi platesce cu prisosu puçinulu ce-lu facu.

La acestu respunsu gentilulu, Clotild'a luá pos'a ei incântátoria — aruncandu-se pre unu fotoliu — și incepeá a vorbi despre tóte nimicurile, cari 'ti spui dreptu, me distrageáu mai multu de câtu ori ce spectacolu din lume.

Câte óre de-aceste n'am petrecutu, cari mi se pareáu in totu-de-a-un'a asiá de scurte!

Se nu faci inse, dómna, la acést'a marturire ce facu, vre-o cugetare echivóca; cá-ci acuzi unu inocinte.

Clotild'a nu iubiá pre nimeni. Rídea in totu-de-a-un'a de acestu sântiementu pe care nu 'lu sântise, cu-ó usiurintia ce te mirá de la o tenera copila.

Multi î-i faceáu curte, càror'a ea nici nu le dá sperantia, dar' nici nu-i descuragiá.

Î-i lasá pe toti in ace'a emotiune, care este fórté superátore pentru animile ce iubescu.

Candu amiculu meu Alesandru î-i spuneá că este incantátoria, ea respundeá :

— 'Mi lipsesce anim'a, d.-le, care este ornamentulu celu mai frumosu.

— Déca 'mi vei dá voia, î-i dícea elu atunci, se improvizazu cu un'a; amu fi fericiti amendoi.

— Nu credu că vei poté.

— Te insieli cu totulu. Permittiendu-mi se te iubescu, in scurtu tempu voiu umpleá golulu acel'a cu o inima din cele mai sântitóre. N'ati vediutu in casatorii, persóne cari se marita mai multu pentru a se supune parintiloru și impregiariloru de câtu că cedéza dorintiei animei; și pre urma acolo unde nu se asceptá decátu o monotonia omoritóre, gasesci unu raiu edificatu pe neasceptate.

— Esci securu că ideile aceste nu suntu false?

— Potu respunde cu viéti'a mea, díse Alesandru, care aveá mare incredere in opiniunile lui.

— Admitu, díse Clotild'a rídiendu de acésta sicurantia, dar' nu voiescu a te lasá se-mi creezi o inima, cá-ci o vei face-o cu totulu in folosulu d.-t'ale; si-mi place libertatea.

Dupa acésta mica desbatere, Alesandru fú nevoitu se renuncia la planulu lui de creatoriu și conversatiunea luá alta directiune.

Nu erá dar' mijlocu se cascigi pe acésta copila adorabila care inebunise atáti'a teneri și atáti'a betrani!

Se vede că fatalitatea o facuse se renuncia la tóte aceste partite, pentru a-i reservá mai tardiu o placere ce fú fórté amara.

* *

Trecuserá trei luni de la aceste intemplari și Clotild'a nu mai erá aceea-si.

O gasiai in totu-de-a-un'a preocupata, distrasa și trista. Paseric'a vesela și ciripítoria de odinióra, care te desmierdá cu cântecele ei frumóse, stá acumu nepasátoria de totu ce o incungiuará cá și cumu ar' fi fostu ranita.

Dar' nu-mi veniá a crede, cá-ci mi-o inchipuiámu invulnerabila.

Cu tóte acestea nu erá mai puçinu adeveratu că unu glontiu strabatuse aripiór'a ei și de ace'a nu mai rídea. Inse cine erá acelu dibaciu vênatoriu, care a potutu-o raní asiá de bine? Acel'a erá unu frumosu calveru, cu inteligentia distinsa, cu infacisiarea imposanta, cu vócea dulce și armoniósá.

Elu se numiá Octaviu, și aveá dóuedieci și patru de ani. Elu fusese dar' cuceritoriulu micei perfectiuni. — O iubiá elu óre séu aveá numai unu capriciu trecatoriu?

— Da, dómna, o iubiá cu pasiune și nimicu nu l'ar' mai fi retienutu in lume, déca ea ar' fi statu nepasátoria la amorulu lui.

Mai in totu-de-a-un'a veniá la mine si nu-mi vorbiá decátu de ea.

— „O adoru, 'mi spuneá elu, încátu o zarescu pretutindeni. La mésa mi se pare c'ó amu lángra mine. Pe drumu, mân'a mea se lipesce de mine cu taria, cre-diendu cá-i stréngu bratiulu. Ori unde a-si fi, figur'a ei me urmaresce și vócea-i mi se pare ca resuna la urechile mele.

„Câte o data 'mi inchipuiescu ca nu me iubesc; atunci vedu inaintea ochiloru unu barbatu care o stringe in bratiile lui și'o sarutá cu dulcétia. In acele momente totu sângele mi se suie in capu și fugu cá unu nebunu spre locuinti'a ei îngânandu-i numele insoçitu de tóte blastemele ce-mi viuu inainte. Candu ajungu la ea cu ochii rateciti, cu glasulu unui desperatu, cu manele gat'a spre a-o sfarímá, o gasescu liniscita standu singura intr'unu coltiu alu mesei și lucrandu. La vederea mea se scóla spariata, 'si nabusiesce unu tiépetu și me intréba cu ingrigire ce amu.

„Cumu o zarescu, fantóm'a ce me persecutá dispare și cu-unu surisu de fericire î-i dícu :

„Domnisióra, am fostu unu momentu nebunu, értame.“

„Atunci me silesce se-i spunu totulu; dupa aceea me incarca de mustrari si-mi díce se nu mai facu alta data ast'feliu.“

Amendoi urmáu a se iubi. Eráu impreuna prin tóte partile și pareáu fericiti. Surideáu cu multiamire candu unu suspinu scapáu din pieptulu loru și atunci incepeáu a-si face fagaduintie despre viitoriu pe care ei 'lu zugraviáu cu colorile cele mai frumóse.

Cu tóte aceste amorulu loru erá celu mai innocentu din lume. Inse pe câtu intimitatea cresceá, pe atátu inimile loru incepeáu a se sânti nemultiemite: ast'feliu cá cu tempulu Octaviu deveni amantulu Clotildei!

Acésta nóua viétia in care intrara, î-i facú a se iubi indoitu. Cându se despartíáu, dupa óre de imbraciari și nóue fagaduinti, Clotild'a î-i dícea :

Octaviu, mâne te asceptu cu dejunulu.

La revedere, drag'a mea Clotilda; voi veni, i respunde elu facându-i inca o salutare cu man'a.

Si a dou'a di la or'a ficsata veni.

In acele momente frumoase in care se gasiau, ei 'si inchipiau ca acesta vietia va dainui fara sfersitu, ca nimeni nu va avea curagiu a le atacá fericirea. In adeveru unu ast'felu de atentatu ar' fi fostu mai multu de cátu o crima.

O data Octaviu lipsi doue zile de la Clotild'a, nu sciu pentru care afacere. A trei'a di ea 'lu asceptá cu cea mai mare nerabdare.

Candu vediu ca se face sera si elu totu nu mai vine, 'si arunca iute ceva pe dens'a, se sul in birja si pleca. Candu ajunse la elu acasa, servitorea i spuse ca domnulu lipseste. Atunci puse de i se deschise camera si intrandu se arunca pe canapea otarita se-lu ascepte.

Ce se petrecea in capulu frumoasei Clotilde, in tempulu acest'a?

D-t'a domna ca femeia, poti mai lesne decatu mine a-ti inchiput.

Fu cruda acesta asceptare, dar' fu scurta.

Dupa cateva momente, Octaviu intra in camera lui fluierandu o aria. Candu vediu pre Clotild'a nu paru de locu surpriasu o luá de mana si i diase:

— Ce mai faci scump'a mea?

Aceste cuvinte, precumu tonulu si manier'a cu care i le diase i inghiatiara totu sangele in vine. Isbucni intr'unu plansu desperatu, crediendu-se insielata de acel'a pe care 'lu iubiá cu atat'a caldura.

Dar' imediatu 'si scerse lacrimile; se scula cu mandrie si plina de indignatiune i-i respunse:

— Facu forte reu, domnule, ca me incredu in afectiunea ce pretindi ca ai pentru mine. Vinu la d-t'a plina de neodichna nesciindu ce ti s'a intemplat si me intrebi ca pe-o simpla cunoscuta, ce facu? Asculta: Deca me-ai insielatu, deca ai uitatu tote angagiamintele nostre, deca nu me mai iubesci, fi sinceru si spune-mi.

— Ha! ha! respunse Octaviu ridiendu din tote poterile. Dar' ce insemnaza acest'a? Mi se pare ca d-t'a esci o spiona, care me urmaresci, fiindu ca conspiru contra tronului.

La acestu respunsu, Clotild'a incepu se tremure, trasurile fecei i-se contractara si o palore teribila i-i acoperi intréga faci'a. Unu tiépetu sfasietoriu esi din pieptulu ei si cadia josu lesinata.

Candu se descepta, Clotild'a era la ea acasa.

Dupa ce deschise ochii, arunca o privire in giuru-i silindu-se se-si aduca aminte despre cele ce se intemplasera; de-odata scose unu alu doilea strigatu in socitu de cuvintele:

— Ah! Domnedieulu meu, sunt pierduta!

*

Octaviu innebunise.

Dér' cum si-a pierdutu mintile asiá de iute? me vei întreba.

La ce mai potu servi aceste amenunte, domna, candu nu mai e nici unu midilocu de indreptare!

Pote inse, candu ai cetitu cuvintele: „Octaviu innebunise“ se fi semntitu o mare emotiune, pote chiar' ca vei fi plansu...

O! Domna, in casulu acest'a te rogu se nu me mustri, ca-ci consciinta mea me pedepsese indestulu.

(Briel)

IONU DRINCEANU.



Adunarea generala a societatiei fondului teatrale in anulu curente si-a tinutu siedintiele sale publice in Lipov'a.

Solemnitatea acestei adunari si-a luat inceputulu cu sosirea delegatiloru comitetului centrale a societatei, carii in persoanele v-presiedintelui Josifu Vulcanu si a secretariului Atanasiu Marienescu in 5 Augustu sosira la locul destinatiunei, unde fiindu primiti cu caldura si fratiésca iubire romanésca au fostu condusi la cuartirulu destinatu in locuintele dlui comerciante Simeonu Davidu.

Sosindu diu'a de 6 Augustu defipta pentru siedintia publica, mai inainte de inceperea acestei'a s'a tinutu servitiu divinuu cu invocarea spiritului santu.

Dupa finirea servitiului divinuu, adunandu-se publiculu in pavilonulu spaciosu redicatu sub ceriulu liberu din scanduri, ca la 10 ore a. m. invitandu-se prin o comisiune aleasa delegatii asociatiunei, acesti'a dupa-ce intre urrarile de bineventare a publicului ocupara locul destinatu, dlu v-presiedinte delegatu Josifu Vulcanu dechiará siedintia deschisa. Acest'a inse s'a facutu prin o cuventare instructiva bine nimerita. Anume: premittendu principiulu, ca cultur'a formedia bas'a progresului si esistentiei natiuniloru, in partea prima a vorbirei sale comparandu scol'a teoretica si practica si scopulu ambeloru, arata ca *teatrulu este scol'a vietiei practice spre completarea cunoscentieloru si nobilitarea sentimenteloru si promovarea vietiei morale sociale, prin urmare necesitatea acelu'a e clara si intemeiata*. Era in a dou'a parte reflectandu la obiectiunile ce ici cole intempina infiintierea teatrului romanu, la acelea presidiulu dechiará, ca de si recunosee ca avem lipse si mai intetitorie decatu pote infiintierea teatrului nationalu, dar' acest'a nemica nu ponderedia ca se nu promovam dupa poteri si acestu ramu insemnatu alu culturei, ci chiaru pentru-ca nu-lu avem inca, trebuie se-lu infiintiamu, si se nu ne spariam de greutatea inceputului nici se nu indulcieam in vaiaturile indiferentismului ruinatoriu. E dreptu — dice presedintele — ca suntemu mai seraci decatu alte natiuni dara chiaru acest'a trebuie se re indemne si mai tare, ca *se ne aretamu seraci in lucsu si in resipiri fara margini, era din cele critiate cu moderatiune. amesuratu stavei si impregiurariloru se intorcemu si spre scop culturali, se nu ne incamulu sufletulu in indiferentismu; ci cu sperantia tare in venitoriulu natiunei se lucramu cu neobosela se ne aretamu in fapta a fire Romani*.

Dupa vorbirea acest'a de deschidere, primita cu viua placere, protopopulu Tieranu in numele comitetului de primire si alu orasiului Lipov'a a salutat publiculu. Apoi s'au cetitu reportulu comitetului centralu despre activitatea societatiei din anulu trecut si despre starea cassei. Dupa aceea s'au alesu notarii ad hoc si comisiunile pentru pertractarea reportariloru societatiei, si pentru inscrierea membriloru noi. Ceea-ce frindu-se, dupa-ce s'a constatat ca nime nu s'a insinuat cu ceva elaboratu, v-presiedintele cetesce actulu I. din pies'a s'a teatrala „Lauderosii“, carea a seceratu viue aplause. Cu

cetirea acestei piese sîdinti'a I. s'a dechiaratu de inchisa.

Sosindu tempulu prandiului, cá la 120 de persóne s'au adunatu la unu banchetu, unde afara de pretorele, silvicultorulu supremu si spanulu cameralu au luat parte numai Romanii. Se intielege de sine, cá prandiulu a decursu animatu, s'au redicatu mai multe toaste pline de sentiu nationalu. Dintre aceste amintescu acel'a a presidentelui redicatu intru sanetatea Majestatiei si a casei domnitórie, a lui Desideriu Borbola pentru comitetulu centrale alu societatiei, alu primariului orasiului, Iuliu Misiciu pentru pretore, Atanasiu Marienescu pentru poporulu din Lipov'a, pretorele pentru fratietatea romaniloru si a ungariloru.

Intre solemnitatile dílei I-a avemu se numeramu si concertulu arangiatu in folosulu fondului teatrale. Nu me sîntiu chiamatu a descrie mai pe largu decursulu acestui concertu prea frumosu, reusitu in modu deplinu satisfactoriu. Numai in genere voiu insemná decursulu acelu'i'a.

Concertulu s'a tînutu in pavilonulu celu spatiosu gatitu spre acestu scopu. Numerulu celoru presenti a trecut prestu 600 persóne, din tóte natiunile si clasele. Productiunile au succesu minunatu. Si in specie: Corulu vocalu rom. din Lipov'a infintiatu nu de multu, cantarile le au executatu cu esactitate, si mai vîrtosu corulu micstu a escelatu, seceráandu aplause repetite. Aplausele aceste cu adeveratu au fostu si meritate déca se va considerá, cá corulu acest'a besericescu de si abia de câteva luni infintiatu, totusi a potutu se dovedesca asia desteritate si esactitate. Efectele produse dovedescu cátu póte se faca zelulu si activitatea, ce rezultate produce unirea si conlucrarea nationala, cum e in stare se dea de golu pessimismulu si indiferentismulu. Dómn'a Emili'a Pop'a nase. Nicóra, dsiórele Aureli'a Jurn'a si Laur'a Borbola prin productiunile frumóse au doveditu talentu deosebitu musicalu, prin care cu adeveratu au indulcitu intregu publiculu adunatu, ceea-ce si-au aflatu espressione convenita in aplausele frenetice cu cari fura întimpinate, mai alesu atunci, candu tener'a domnióira Laur'a Borbola fačia de etatea ei, cu deosebita esactitate a predatu unele piese romanesci. — Ce se dicu apoi despre declamatiunile dsióreloru Curtescu, Iancovicu, Viculescu si Bichiceanu? de cátu cá acele fura executate cu vivacitate si sentiu romanescu, au fostu espressionea sentiuriloru nu numai a declamantelor, ci si a toturoru romaniloru. Si candu acestu concertu s'a inchiatu cu „Descéptate romane“, toti ne-amu despartitu cu sufletu indestulitu si plinu de bucuria.

Dupa concertu cea mai mare parte a publicului a mai ramasu impreuna petrecandu in conversari cordiale si cántari pâna in nópte târdiu.

Acestu concertu a adusu in folosulu fondului teatralu aprópe la 400 fl.

A II-a dí la 10 óre a. m. s'a tînutu sîdinti'a a II. in care s'au luat la pertractare reporturile comisiuniloru esmise din prim'a sîdintia. Din cele pertractate si deise in acésta sîdintia voiu insemná numai urmatóriele:

1. Averele fondului teatralu in anulu trecut a crescutu cu 3856 fl. 33 cr. si asia capitalulu fondului ei este 31 mii florini.

2. S'au decisu, cá restantie de la membrii se se incasiedie fára crutiare, si cá in venitoriu acele restantie se se arete pentru evidentia in ratiunile fondului.

3. Cá membriloru fondatori si ordinari pe viétia se se dea diplome — gratis — spre care scopu s'a votatu o suma de 100 fl.

4. S'a publicatu, cá sum'a incursa de la membrii noi se urca prestu 400 fl.

In urma dupace de nicairi nu a venitu nici o invitare, decátu de la Aradani, la rogarea acestor'a s'a decisu, cá in anulu 1884 adunarea generala se se tîna in 28 Augustu la Arad u.

Dupa pertractarea tuturoru obiectelor, presidiulu intru o vorbire caldurósa multiamindu comitetulu pentru primirea cordiala si activitatea desvoltata intru asigurarea reusitei stralucite a adunarei, luandu reimasu bunu de la publiculu adunatu dechiará adunarea generala de inchisa, — dupa care J. Tuducescu in numele poporului rom. din Lipov'a si giuru multiamindu membrioru delegati ai comitetulu centralu pentru onórea dovedita prin presentia loru orasiului si cerculu Lipovei li urédia viétia indelungata si darulu cerescu. Ceea ce fá urmata de urari de se „traiesca“ si cu acésta s'a pusu capetu sîdintieloru adunarei generale, despartindu-ne toti cu acelu doru ferbinte, cá la anulu venitoriu se ne revedemu in Aradu.

In sér'a dílei a II-a s'a arangiatu unu balu bine cercetat.

Adunarea gen. a despartimentului II. (Deesiu) alu Asociatiunei transilvane, tînutu in Betleanu la 12 Aug. a. c. si petrecerile arangiate cu aceea ocaziune.

Anticii Greci au dísu de repetite ori: „*Viétia sta in miscare!*“ Cu dreptu cuventu! Miscarea, forti'a si lupt'a unui individu 'lu conducu pre acéla la ajungerea scopului seu individualu. Miscarea, forti'a si lupt'a unei natiuni o conducu pre aceea la ajungerea scopului seu natiunale — care e santu pentru ori ce giute. Viétia se conserva prin miscare. Viétia natiunale se conserva prin miscare natiunale, fia acésta ori sociale, ori intelectuale, ori politica etc. Estu-modu poporulu rom. numai prin miscare vá deveni odata ceea ce trebuie se devina elu cá unu poporu destinatu si nascutu de la natura spre cultura si glória marétia! Si spiritulu miscarei 'lu vedemu astadi si la poporulu románu. Pretotindenea Romanulu se misica, lucra si lupta pre tóte terenele. — Lucra, misica-te, lupta bravu poporu románu: si Ddieulu acéla, la alu carui altaru aduci tu jertfa din munc'a ta de tóte dílele, vá incoroná labórea si lupt'a t'a; cá-ci: „Cu noi este Ddieu!“ cánta si preotii tei la altarulu seu. Apoi scii dica'la: „Ajuta-te, si Ddieu te vá ajutá!“

Vomu vorbi despre dóue petreceri insemnate, ce am vediutu in opidulu Becleanu, cu ocaziunea tineriei adunarei gen. a despartimentului XII. alu asoc. trvane, in 12 Aug. 1883.

Despre decursulu adunarei, nu e de lipsa se vorbinu mai in detaiu, de óre-ce acésta se publica in fóia apociatiunei; ajunge se notificámu numai atáta cá membrii ei au fostu la culmea misiunei lor. Cu acésta ocaziune au disertatu Dlu cler. gherlanu S. P. Simonu si J. H. Boteanu. Ajunge se spunemu cá Dlu adv. G. Manu din Deesiu abdicáundu de postulu de direttore alu despartimentului in toculu seu fá alesu dl. adv. din Deesiu A. Munteanu. In fine a hotaritu tineria sessiuriloru venitoare ale ei in anulu urm. la Lapsiulu unguurescu, lun'a augustu. La 2 óre sîdinti'a se redicá, dupa care a urmatu banchetulu, in decursulu carui'a s'au rostitu mai multe toaste si a duratu de la 2 óre pana la 5 post. mer. Pre strad'a de frunte a Be-

cleanului poteai se vedea în timpul dela 4—8 ore o miscare mare a publicului adunatu acolo; toti asceptau cu doru momentul, candu o se se incepa „teatrulu,” datu de fii Becleanului; nu eruditi, ci simplii tineri din locu, cu conditiuni varii si modeste de munca. — Dar momentul si sosi!...

Erá pre la 8 ore sér'a. Sa'la „otelului“ erá plina de publicu. Teatrulu se incepú (Rusalile, vodevilu in 1 actu de V. Alesandri) Pre scena aparú o fetitia frumoasa cá o roza gingasia, cá amorulu, imbracata in haine nationale, cari precum si vocea simpatica si doioasa a facutu d'in dens'a o dina din raiulu floriloru. Acést'a a fostu „Ludovic'a Dinganu,” o fetitia de tieranu din Becleanu, ce avú rolulu Susanii, muierei lui T. Buimacii'a vornicu din satulu lui Cremene. „Joanu Svaghieu“ a reprezentatu pre T. Buimacila. „Vasilii Chiti'a," pre Dlu Galuscus profesore. „Vasilii Candreanu," pre Rásvratescu subprefectu „Irin'a Candreanu“ a jocatu rolulu tierancei Cătrin'a. „Ludovic'a Morariu“ a reprezentatu pre tieranc'a Saft'a. „Florea Candreanu“ pre o tieranca. „Juliu Belciugu,” stud. din Sintereagu a jocatu rolulu de Mosiu-Veveritia. „Georgiu Moldovanu“ a reprezentatu pre unu tieranu; er' „Teodoru Puiu“ pe unu gendarmu. Reprezentatiunea a reusitu eminentu, ér' publiculu plinu de entusiasm, aruncara buchete pre bin'a debutantiloru. A descrie cum se cavine efectulu acestei reusite, nu surtemu in stare, cá-ci scrisórea e debila in faci'a vederii si a audiului; totusi on. publicu neparticipante 'si póte face o idea cátu de buna despre rolulu eminentu alu jocolu Rusaliloru, cándu vomu se dicemu, cá chiaru si strainii eráu surprinsi si plini de admirare candu vediuera dibaci'a de necredutiua, a debutantiloru pre bina. La finea actulu, debutantii intonara cánteculu ginteii latine. Nu potemu se nu ne esprimamu multiamif'a cea mai cordiale Dloru J. Grecu, Aug. Silvasianu si S. Moldovanu invet. cari contribuira pentru reproducerea Rusaliloru de fiii poporulu tieranu din Becleanu. Apoi se mai dica streinii cá Romanulu nu póte se face lucruri maretie?! O! póte face, numai conducatoriul lui se fia aprinsi de zelulu progresulu si innaintarii, cá-ci nu inzadaru a dísu germánulu Hofmann despre romanu, cá elu póte se stéa in capulu culturei intregii lumi. Teatrulu a duratu dela 8—9 ore; candu se incepú balulu cu Somesiana, unu jocu, ce esprima accentele cele mai vii si frumoase a animei romanesci depre Somesiu. Am veditu la acestea petreceri mai multe familii domne si domnióre din deosebite parti. Asia p. e. Domn'a Bogdanu din Deesiu, domn'a Cherestesiu totu din Deesiu. Din Bistritia Domn'a Silasi, Domn'a Craciunu; din Naseudu Domn'a Pavelea. Din Gherl'a Domn'a Lupulu. Din locu pre Domn'a Zahariu, Grecu, Moldovanu, Silvesianu, Cir'a Fogolyan, Bogdanu etc.

Éta si o frumoasa canuna de dame tinere si frumoase! Dintre tinerele dame ni-au atrasu atentiunea mai tare Dsiór'a Aureli'a Silasi din Bistritia, costumata in vestminte nationale, ce le portá cu o gratia si fala romanésca si cu cari i-a sieditu asia de bine. Dsiór'a Bogdanu din Desiu. Dsiór'a Craciunu din Bistritia. Dsióra Pavelea din Naseudu. Dsiór'a Pasca (costumata nationalu) din Siomtelnicu. Dsiór'a Emilia Lupulu si Corneli'a Lupulu din Gherl'a; dsiór'a Aureli'a Deacu din Ili-siu'a; dsiór'a Ana Precupu din Nimigia; dsiór'a Mari'a

Gaborfi din Pétr'a; dsiór'a Mari'a Tecariu din Becleanu; dsiór'a Fagarasianu din Teure, dsiór'a Bert'a Bog'a din Naseudu si altele mai multe. Petrecerea de dantiu a fostu un'a din cele mai valse. Toti si tóte au jocatu, numai mosii bestrani au statu! Toti si tóte au jocatu pana candu se ivi auror'a din paiatulu ei de auru, candu apoi ne-amu departatu cu totii. Nu potemu trece cu vederea fora de a aminti, cá in decursulu candu s'a jocatu Somesian'a I. Dlu veteranu, proprietariu in Becleanu Joane Merzocu, a trecut prin mijloculu jocolu in fruntea debutantiloru teatrali, costumati nationalu, cantandu „Ostile stau facia 'n facia,” in unu tonu petrundiatoriu. Déce Ceriulu cá si altii, carii suntu pasi in fruntea poporulu se faca ceea ce a facutu si face mic'a inteligentia din Becleanu, avendu totu-de-a-un'a in anima marretiele cuvinte:

Calca Romane
Plinu de mandria!“ — Asia se fia!

S. p. s.

Unu psilografu romanu. D. N. Vladica, psilografulu admiratu de toti visitorii sei, a fostu primitu in audientia de M. S. Regele Romaniei Carolu I, cu care oca-siune, d. Vladica a oferitu M. Sale chart'a tierii desemnata pe o diumetate bobu de fasole, precum si castelulu regalulu dela Sinai'a pe o alta diumatate de bobu. Apoi pe dóue pláci de argintu de form'a si marimea unni francu, (numai pe o parte, cáci pe cealalta era efigia suveranulu), asemenea oferite M. Sale, eráu gravate: pe un'a legea proclamarii regatulu si pe alt'a o poesia de C. Scrob, dedicata M. S. Reginei. In convorbirea ce M. S'a a binevoitu a intrefine cu d. Vladic'a, 'si-a esprimatu regretulu pentru neterminarea lucrarilor incepute la museu. D. Vladica pregatesce mai multe lucrari in art'a d.-sale pentru espositi'a cooperatiloru, ce se va deschide la 15 Septembrie viitoriu. Sntemu siguri cá lucrarile d.-sale voru fi o mare surprindere pentru multi visitorii.

Canuna dela Racov'a. Cu oca-siunea desvalirei statuei lui Stefanu celu Mare in Iasi, Domn'a Sultana Lazaru din comun'a Cersusti de pe Valea Racovei, a transmis o frumoasa canuna de stejaru, despre carea impartasiesce urmátorea notiia interesanta in „Curierul Balasan“:

Canuna ce amu depusu in 5 Iunie la statu'a eroului Stefanu celu Mare e facuta din stejarii codriloru seculari de pe valea Racov'a care se intindu pana la cetatiu'a aflata la apusu de Vaslui. — Acesti codri au fostu marturi la isbánd'a marelui erou in batali'a din 17 Ianuariu 1475. — Piedestalulu canunei Pam taiatu dintr'unu stejaru gárbovitu de vécuri si care se afla in partea despre resaritu a cetatiu'ei, pe loculu unde dupa traditii se adaposti Stefanu in tempulu bataliei. Cetatiu'a e incungiu-rata din vechime inca cu nisce siantiuri si poseda o vie ca de 250 ani acumu proprietate a Dlui Ion Cotaescu, mosneanu din Vaslui. In acésta vie s'a descoperitu o fántána despre care se dice cá ar fi inca din tempulu lui Stefanu celu Mare. Canuna depusa de mine si pe care d. Nicola: Ionescu a bine voitu a o aminti in discursulu Dsale tienutu cu oca-si'a desvalirei statuei se compune din 59 vergi din stajarii amintiti mai susu impodobitu cu frundie de ghinda, avédu in mijlocu liter'a S. formata din 49 gaóce de ghinda: in launtrulu loru se afla in-scrisi anii de domnie ai eroului nostru, 1456—1504. Prin acésta litera strabate si o sagé'a a carei vérfu e o cremene antica gasita de d. George C. Sofroni in codri seculari de pe valea Racovei, si care din natura are form'a unei sageti. De-asupra canunei se afla o coróna facuta din frundie uscate de stejaru, avédu de fie-care parte o icóna lucrata de mine cu metasuri si firu legatu in argintu. O icóna represinta pe St. Stefanu, patronulu eroului, ér cealalta pe Tatalu nostru cerescu. Coron'a lui Stefanu celu Mare portá asemeni icóne.